

JENSEN RECENSERAR STRÄNGS K2-BOK i Bergsport nr 144 s 47

Förläggaren på bokförlaget Forum bad mig i mars i år att gå igenom manuset till Fredrik Strängs K2 på liv och död. Jag tackade förstås ja. Efter att jag bidragit med mitt korrektur fick jag se ett färdigt exemplar av boken. På omslagets insida står om femmaklättraren Sträng att han "är en av Sveriges främste klättrare och äventyrare". Det påståendet är möjligen sant tack vare att våra svenska nia-klättrare inte utger sig för att vara äventyrare.

Omslaget är Fredrik Strängs andra på temat "de fasta repens paradiset" och "turistklätterlederna". Denna gången är motivet aluminiumstegen i ovdelen av Houses Chimney. Det bör nämnas att Bill House on-sightade denna redan 1938. Utan steg.

Utifrån min omfattande historiakännedom finner jag att Sträng förvrider fakta, möjligen omedvetet. Innehållet i boken beskriver en i samtiden medioker klätterkultur. Den gör historia platt genom att bl.a. låta bli ta upp syrgastillgång för de självständiga expeditionerna 1978 och 1979. Att utelämna de starkaste nyturenerna (T. Piotrowski & J. Kukuczka, 1986, och P. Beghin & C. Profit, 1991) med stilbeskrivning ger ett fattigt perspektiv. Och var beskrivs skillnaden i antal meter fasta rep mellan förstabestigningen 1954 och den handikappanpassade "via-ferrata"-situationen 2008? Varifrån kommer "fakta" som årtal, höjder för läger m.m? Sträng upprepar (S 15) att han satte ett världsrekord på Seven Summits (191 dagar, 1 dec). Boken *Ad hoc rocks* sid 141:

"... Ett rekord som dock snabbt återkallades då det upptäcktes att (...) kanadensaren Daniel Griffith (Carstensz-varianten på 187 dagar) redan varit snabbare (något som aldrig kommunicerades ut lika tydligt).

Fler exempel: Glaciärfronten ovan *Bottleneck* anger Sträng (s. 122) till 100-150 m "tjock", att jämföra med min korrekturangivna bedömning om 50-70 m. Både i manus och bok (s 204) blir 1984 ett år då folk försökte ta sig ner från läger 4. Jag påpekade att det troligen var 1986. Och kan man kalla dödsfall för "incident" som Sträng gör?

Bottleneck har alltid varit exponerat för potentiella ras. Det är häpnadsväckande att läsa boken och utifrån den förstå, att ca 30 människor vaknade den 31 juli helt insnöade i läger 3 och trots den ökade lavinfaran gav sig upp till läger 4. Rasrisken för glaciärfronten hade också ökat på grund av snömängden. På ett ställe som under normala omständigheter är rasexponerat, sätter man upp temposänkande fasta rep på en dag, då zonen är ännu mera utsatt. Om detta säger Chris Klinke, Sträng vän (s. 170): "Om K2 är en dubbel svart pist med lavinvarning är Mount Everest en blå pist."

Delvis läggs skulden för förseningar den 1 augusti på pakistaniern Shayn. Man beslöt med "kontrakt" i det mångkulturella baslägret hur olika expeditioner skulle bidra med rep och annan utrustning att placera upp till *Bottleneck* och ut genom traversen, men missade att tillsätta en kontrollfunktion!

Innan *Bottleneck* drabbades av ras hade Dren Mandic störtat, och i försöket bärga hans döda kropp omkom Jehan Baig; han drabbades troligen av AMS. Att det på "gåberget" Shishapangma år 2005 var möjligt att transportera ett lik ner från 6 400 m till 5 700 m är en annan sak än att ta ett lik ner från 8 100 m på K2 (s 152-161).

Ur ett allmänt historiskt synsätt är boken dålig, men den beskriver tydligt, men kanske omedvetet, den på turistlederna växande osjälvständigheten och okunnigheten om klättringens eventuella konsekvenser. Den dokumenterar vad Sträng vill att vi ska se.

A Rafael Jensen

Relevant bilaga:

Strängs vän K2-mytoomanen (?) Kropp (mailat 2010-06-25)

Från:

rafael <rafael@alcohollet.se>

Till:

- En mängd människor med anknytning till klättring i Sverige.

Kopia:

anders.sjoqvist@forum.se, oscar.edlund@talarforum.se, Fredrik Sträng <fredrik@strang.se>, ola.sandstig@gmail.com, scoop@fgj.se, "SverigesTalare" <information@sverigesverksamma.se>

Datum:

2010-06-25 13.24

I detta mail tänker jag framförallt berätta, varför jag ställer frågetecken vid Göran Kropps K2-bestigning. Som jag tidigare skrivit, är Kropp som affärsman/äventyrare dokumenterat osann enligt Föreningen Grävande Journalisters medlemstidning (SCOOP), dvs opålitlig som informationskälla. För mig framstår det naivt, att hoaxes/fakers/bluffmakare enbart skulle vara klättrare utomlands eller tredje part i förhållande till "vi goda" (SKF tex). Det verkar dock vara basen för en allmän hållen uppfattning hos tex Fredrik Sträng.

Ingen svensk klättrare har spritt så mycket vilseledande information som Kropp.

Ett exempel var hans marknadsföringsvykort inför K2 1993, där han skrev, att han dels var nr 6 på toppen (troligen var han nr 12, se även vad Venables skriver), och att från hans expedition besteg två personer Sho Ouy 1992, underförstått han själv och Ola Hillberg. Hillberg skriver korrekt i Bergsport juni 1993, att han inte nådde toppen.

Två personer ifrån SKF styrelse vid denna tidpunkt har satt sina namn på vykortet för att ge tyngd åt Kropps sponsörvärning.

Myten Kropp (enligt SCOOP) skrev i sin egen artikel i Bergsport mars 1994, att han tappade sina stegjärn fem (5) gånger. I förvanskningboken GK 8000+ står en (1) gång. Som vanligt en diskrepans av formidabel karaktär, som den okritiska och ryggdunkande svenska allmänheten verkar ha slukat med hull och hår.

Min bedömning är, att Kropp lånade händelsen med tappat stegjärn från den klättertekniskt avsevärt skickligare Piotrowskies tragiska bortgång 1986.

I min reservation 2001-12-17 tog jag upp den bild, som jag pga stor sorg slängde (det är ett mentalt elände förstås, att en kompis som jag trodde jag delade mina höga stilmässiga ideal med, var en potentiell fuskare). Den visade enligt min uppfattning ursprunget till vad jag bedömer vara en kraftigt beskuren "K2-toppbild" på tex framsidan av 8000+, med en knivskarp linje mellan solbelyst och skuggbelagd yta på axel och hjälm.

I tillägg ska sägas, att jag på en av Kropps inlämnade bilder från "toppen" (till expeditionskommitténs arkiv) har svårt se de annalkande molnen. Därtill fastslår jag, att Haglöfsryggsäcken på en av bilderna lätt kan ha applicerats i ett datorprogram.

Tyvärr fastslår jag, att min gamle vän Magnus Nilsson skickade en full

uppsättning av duplikat av bl.a. mina toppbilder till Kropp (Diabolaget gjorde duplikat på mina och andras bilder - en uppsättning till var och en av oss på svenska K2-expeditionen, men bilderna till Daniel Bidner hade ingen solklar mottagare. Magnus administrerade dessa bilder). Detta gjorde Magnus tillsammans med de illustrationsbilder av anmarsch och lägerhöjder, som han gjort till Kropp på beställning, och som även vi ifrån Svenska K2-expeditionen använde senare.

Det ger anledning till eftertanke, att Kropp låter bli beskriva besväret få bort snö från slovenernas tält, innan han tar in sig i det vid återkomsten till läger fyra. Han beskriver ett ruskigt oväder.

Hans artikel i Bergsport trycktes i mars 1994. I min artikel K2 sunset (Utemagasinet oktobernumret 1993, finns på www.k2konsult.com under Historik) beskrev jag hur jag plötsligt vid ca 18-tiden den 29 juli -93 fick lite sikt och därför kunde hitta vägen upp. Kropp får i sin artikel plötsligt sikt vid en kritisk tidpunkt och kan därför hitta ner. Fakta eller bluff?

På Muztagh Tower sa han, att han badade ofrivilligt i en glaciärspricka på sin ensamma maratonfärd tillbaka till baslägret. Det samma hände enligt hans K2beskrivning på nerfärden mellan framskjutna baslägret och baslägret. I den amerikanska reellt annorlunda versionen av 8000+ (heter "Ultimate high – my Everest Odyssey) beskriver han situationen helt annorlunda tydligt än i den svenska versionen. SCOOP kallade honom för en myt. Jag instämmer.

Som en av er mottagare har sagt till mig: "Han dök plötsligt upp som ett troll i baslägret".

Som jag tidigare skrivit, var där vare sig i Bergsport nr 92 eller boken 8000+ toppbilder med perspektiv från bergen Pik Pobeda, K2 eller Broad Peak. En bild från Everest finns i 8000+, och jag vet inte vad jag ska tycka om den. Polisrapporten efter den sagda stölden av bilder november 1996 talar om behovet att tvätta bilderna.

Jag förstår till fullo den vända det är för människor med personliga upplevelser i Kropps sällskap att behöva se på händelser utifrån ett annat perspektiv.

Slovenerna, i vars expedition Kropp deltog som den första kommersiella svenska deltagaren på en klätterexpedition, var flertalet Kropp radikalt klättertekniskt överlägsna. När han skrev, att de var ute efter hans pengar, är det säkert sant, men att han fick klättra enbart med David Sharman berodde troligen på flera orsaker. Slovenerna i sin tur var efter Kropps rapportering utan mandat att ta upp en debatt i klättersamhället.

Samma gäller för pakistanern Shayn 2008. Ingen övriga rådslagare ville på "stormötet" lyssna på honom, när han sa att det räckte med 300 meter fast rep ovan om läger fyra på K2 (jag hade 30-40 m i traversen). När det är dags att gå till läger fyra, har det snöat. Jag är benägen tro, att den självklara lavinrisken (Shayn var den enda på plats, som hade egen erfarenhet av slutningarnas lutning från läger tre till toppen) gav honom magsmärter, för vem med "summit fever" skulle vilja lyssna på en bärare?

Det förvånar mig, att Sträng – trots sitt umgänge med Svenska Klätterskolan – fortfarande har en så pass låg klätterteknisk kapacitet (se filen "Expedition-climbers technical climbing-capability in a sort of order picked

from the "handicap-systeme" of golf.doc")

Ni känner alla min hållning, och endast ett fåtal har courage att debattera de medialt framgångsrika svenska wannabees sagda prestationer.

De stora klättrarna har generellt avstått från:

- andras fotspår framför
- att använda syrgas
- att gå på andras fasta rep
- att klättra i expeditonsstil

Som jag tidigare nämnt – jag vill endast diskutera detaljer, ty helheten byggs av såna.

Jag baserade mina motioner till förbundsmötet 2002 på en mängd faktorer.

Glad midsommar på er alla!

/A Rafael Jensen

Blant många källor ska nämnas:

Föreningen Grävande Journalisters medlemstidning ”SCOOP” nr 3 år 2001 + följande nr

Feghet är att inte vilja debattera offentligt (se/fråga efter Strängs mail av 2009-12-21).

Bilagor:

Venables.doc (se pdf-dokument)

Femmaklättraren Strängs osanna förebild Kropp bajsade i sydafrikanernas tält.doc (se sid 9 i pdf-dokumentet *Min uppföljning av ett ogenomtänkt mail från Fredrik Sträng angående klätteretik och klätterhistoria*)

På början av 90-talet "fördömde" vi de, som ej var med i SKF och som vi trodde deltog i kommersiella expeditioner 2010-06-01 22.06.doc (se sid 18 i pdf-dokumentet *Min uppföljning av ett ogenomtänkt mail från Fredrik Sträng angående klätteretik och klätterhistoria*)

JENSEN RECENSERAR STRÄNGS K2-BOK i Bergsport nr 144 s 47.doc.

Expedition-climbers technical climbing-capability in a sort of order picked from the "handicap-systeme" of golf.doc (se pdf-dokument)

Relevaant bilaga:

Klippklättringens utveckling efter "femman"-graden (mailat 2010-01-18)

Från:

rafael <rafael@alcohollet.se>

Till:

anders.sjoqvist@forum.se, oscar.edlund@talarforum.se, "Pathfinder Travels" <pelle@pathfindertravels.se>, 'Niklaes Nathén' <niklaes@nathen.se>, "Pontus Axelsson" <pontus.axelsson@gmail.com>, "Arne Kanth" <arne@kanth.se>, "Jim Wasmuth" <jim@vkcenter.se>, "Magnus Eriksson" <Magnus.Eriksson@norr.johnbauer.nu>, "Pontus Tengvall" <ptengvall@spray.se>, "Christian Lund" <christian.lund@educ.vannas.se>, 'Björn Kihlström' <bjornkihlstrom@yahoo.se>, "Michael Sundberg" <sundbergprod@me.com>, bergsport@brant.se, "Per Forsberg" <per.forsberg@yahoo.com>, redaktion@utsidan.se, roger.pyddoke@vti.se, ewa@alpinaforlaget.se, 'Torbjörn Ohlén' <olle@trango.se>, janne.corax@gmail.com, "Magnus Nilsson" <ascensus@telia.com>, "Magnus Lindstedt" <magnus.lindstedt@telia.com>, "Hans Hellstrom" <hans-hellstrom@telia.com>, k2magnus@hotmail.com, "Erik Massih" <erikmasshi@hotmail.com>, "Peter Hermanson" <peter.hermanson@halland.net>, "Martin Johansson" <martininstruktör@yahoo.com>, "Christofer" <christoferu@yahoo.se>, Fredrik Sträng <fredrik@strang.se>

Datum:

2010-01-18 10.18

Hej!

Först:

Jag är en av de som tagit avstånd från Göran Kropps kultur och sätt att exponera döda klättrare.

Detta har jag gjort genom bland annat en omfattande sammanställning av kopior som överlämnades alla närvarande SKF-styrelseledamöter i Sunne 2001-01-20. Läs gärna mitt inlägg i Bergsport nr 119 sid 38.

Därtill:

Jag har full förståelse för att Sträng upplever mitt försök att belysa en klätterkultur i den nedre delen av klätterprestations-hierarkin (främst inom expeditionsklättring) som ett personangrepp. Det är ju hans klättervärld/upplevelse av samma som jag försöker sätta i perspektiv efter bland annat uttryck i hans alster som "världsklättrare" och "världsrekord".

Som mål har jag bland annat att ge konsumenten/allmänheten en möjlighet bedöma prestationer i ett rimligt nationellt och internationellt perspektiv.

Sträng citerar mig i sitt mail av 21/12 -09 med bl.a.:

"den dokumenterade osanna Göran Kropps (han omkom på Air Guitar, 5.10a, en grad som klättrades redan 1928 av bl.a. Alfred Wiessner)".

Sedan skriver Sträng längre ner:

"Sedan undrar jag varför han i huvud taget nämner att Air Guitar klättrades redan 1928."

Leden "Air Guitar" (5.10a) klättrades troligen första gången ca 1980.
Som jag skrev, gjordes graden 5.10a redan 1928.

Jag noterar att Göran Kropps nytur "Rotrock" (5 eller 5+) i Rimforsa enligt föraren fordrar stora säkringar.

Enligt min kännedom har flertalet av de som brutit ny mark i de stora bergen generellt haft en för samtiden ganska hög klippklätterteknisk bakgrund i kombination med fjällvana, tidvis har de varit en del av eliten.

Nedan listar jag några stolpar, somliga konkreta, andra diffusa.

5.15:

2001 klättrade Chris Sharma leden "Realization" i Ceuse

5.14:

ca 1990 klättrade Wolfgang Gullich "Action Direct" i Frankenjura. 1989 var han bland de fyra som etablerade leden "Eternal Flame" på Trango, där nästan alla repor slutligen blev friklättrat (7C+/lätt 5.13 och A0).

5.13:

Ca 1976 klättrades första leden i den svårigheten. Jeff Lowe var enligt mitt minne bland de som utvecklade klättringen i graden därefter, och var en av fyra kompetente klättrare som gjorde det historiska nytursförsöket på nordryggen av Latok (1982 om jag minns året rätt).

5.12:

Gjordes troligen 1967 i Sandsteingebirge, Östtyskland, på "repknut-säkrat" terräng.

5.11:

Svårt säga. Utan tvekan har klättrare som Joe Brown (förstabestigning Kanchenjunga 1955 bl.a.) och Don Whillans (nytur Annapurnas sydvägg 1970) varit nära graden på 50-talet. Möjligen har österriska klättrare lyckats med en/nån passage i svårighetsgraden tidigare.

5.10:

Alfred Wiessner angavs ha klättrat 5.10a i Sandsteingebirge (nära Dresden) 1928 (Wiessners försök 1939 på K2 i klippartiet vänster om Bottleneck är lika briljant som Bill Houses klättring av kaminen på ca 6 650 m i 1938).

5.9:

1907 besöktes England av en nordman, möjligen Monrad Aas eller C.W. Rubenson, som klättrade VS/5+ till förvåning och glädje för klättrarna. Nämde två herrar gjorde utan fasta rep en stor prestation, när de samma år var ett ”stenkast” från toppen av Kangchenjungas grannberg Kabru North/II (7 338m).

Observera, att deras utrustning var 100 år äldre än vår, och att stegjärnen var utan fronttaggar (som E. Sund på Aconcagua september 1915).

Wolfgang Gullich, Jeff Lowe, Joe Brown, Aas och Rubenson var klättertekniskt framstående, när de deltog i ovan beskrivna turer.

Voytek Kurtyka klättrade, Silvo Karo och Marko Prezelj klättrar 5.13 (8.a).

Erhard Loretans kapacitet är också stark.

Ovan klättrare har stort sett gemensamt, att de självständigt öppnat nya klättringar utan att ha fotspår framför sig.

Själv har jag som svårast ledd (klättrat som första-man) 5.10d (6+, ”Grönt och Grymt”, endast 10 m lång, står som ”6b” i fransk gradering), utan förträning, men efter att ha sett den klättras av många. Av 5.10c/6+ har jag även ledd ”Tuborg”, ”Dynamisk Meditation”, ”Monster Layback” och ett fåtal til, ca tjugo år tillbaka.

Men även på den tiden fanns det säkert vägg- eller svaklättringar i graden 5+, som skulle fått mig att tveka. Eller osäkrade kaminer...

I somras ledde jag i Scotland en kort HVS 5a (lätt svensk 6-), on-sight.

Som Micke Sundberg tycker, vill jag också tycka: Har man kapacitet av en grad klättrar man den säkert.

Med vänliga hälsningar
A. Rafael Jensen

Bilaga i e-post-meddelandet
JENSEN RECENSERAR STRÄNGS K2-BOK i Bergsport nr 144 s 47.doc